

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 27 juni 2017

Portefeuillehouder(s) : wethouder Haring

Portefeuille(s) : Onderwijs

Contactpersoon : E. van Andel

Tel.nr. : 8267

E-mailadres : andel.e@woerden.nl

17R.00428

Onderwerp:

Ontwikkelingen rondom aansluiting technisch onderwijs-arbeidsmarkt

Kennisnemen van:

Het proces dat in het afgelopen half jaar heeft plaatsgevonden rondom de ontwikkelingen binnen het technisch onderwijs in Woerden en de aansluiting daarvan op de (lokale) arbeidsmarkt en het eindverslag van de verkenning om te komen tot een technische faciliteit in het eerste half jaar van 2017.

Inleiding:

Eind 2016 is bekend geworden dat in het Voortgezet Onderwijs (VO) in Woerden een groei plaatsvindt in de afdelingen havo/vwo, maar dat er sprake is van een krimpend aantal leerlingen in de afdeling vmbo (basis/kader). Dit heeft gevolgen voor de investeringen die scholen doen in ruimtes en materialen. Waar havo en vwo meer gericht zijn op de theorie, vraagt het vmbo-onderwijs meer en grotere praktijkruimtes. De vernieuwde technische profielen op het vmbo vragen daarnaast nieuwe investeringen in materialen. Met oog op het dalend aantal leerlingen binnen de technische richtingen op het vmbo en de hoge materiele lasten daartegenover, gaan de scholen qua ruimte en materialen structureel minder investeren in de technische richtingen en faciliteiten.

Naar aanleiding van deze ontwikkelingen heeft het bestuur van het Minkema College besloten over te gaan naar gewijzigd onderwijsaanbod, wat betekent dat de profielen Techniek wordt afgebouwd en dat gekozen wordt voor een bredere profilering via (onder meer technische) keuzevakken.

Een andere ontwikkeling is dat met name moderne innovatieve bedrijven in deze sector structureel een tekort aan goed geschoold personeel kennen. Deze ontwikkeling vindt plaats op landelijk niveau, maar ook in Woerden constateert het lokaal bedrijfsleven in de technieksector dat er steeds minder jongeren kiezen voor specifieke technische opleidingen en beroepen.

Door een dalend aantal leerlingen dat kiest voor een technisch profiel op het vmbo en een tekort aan arbeidskrachten binnen het lokale technische bedrijfsleven, ontstaat de situatie dat onderwijs en arbeidsmarkt niet optimaal op elkaar aansluiten. De lokale bedrijven in Woerden hebben hun zorg hierover bij ons geuit en als college delen wij die zorg. Wij maken ons sterk voor het techniekonderwijs ten behoeve van de bedrijven in Woerden en omstreken, de werkgelegenheid en de kansen voor jongeren. In dit kader is de inzet van de stichting Woerdens Techniek Talent (WTT) van belang. Deze stichting werkt al sinds 2003 als partner aan een vergelijkbare doelstelling, met name voor de technische bedrijven, met een onderwijsaanbod dat bestaat uit een uitgebreide reeks van activiteiten en evenementen.

In het afgelopen half jaar hebben we met de VO-scholen en WTT de handen ineen geslagen om de dalende trend van leerlingenaantallen in het vmbo-onderwijs het hoofd te bieden en gezamenlijk toe te werken naar een verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Een extern adviseur heeft in opdracht van de gemeente en in afstemming met WTT een verkenning verricht naar de wijze waarop structureel kan worden bijgedragen enerzijds aan een gezond techniekonderwijs in Woerden op in eerste instantie vmbo- en mbo- scholen en anderzijds aan een goede bediening van de arbeidsmarkt in Woerden. We hebben ons hierbij gefocust op de mogelijkheid om te komen tot een techniefaciliteit, waar onderwijs en bedrijfsleven elkaar ontmoeten en versterken.

De volgende vragen stonden centraal in deze verkenning:

- *Wat zijn de mogelijkheden en de kansen voor de middellange (5 tot 15 jaar) en de lange termijn?*
- *Hoe kunnen we in Woerden het techniekonderwijs borgen op de verschillende niveaus van het VMBO en het MBO, waarbij de aansluiting met de arbeidsmarkt wordt behouden, en op welke bestuurlijke en bedrijfsmatige wijze zou dit vorm moeten worden gegeven?;*
- *Welke invloeden vanuit lokale ontwikkelingen en regionale ontwikkelingen (en landelijke?) spelen hierbij op welke manier mee (zoals de ontwikkelingen op gebied van keuzeprofielen in het onderwijs, krimp in leerlingaantallen, behoefte van technieksector, etc.)?*

In de bijlage bij deze raadsinformatiebrief is het verslag van deze verkenning en de beantwoording van de onderzoeksvragen gevoegd.

Kernboodschap:

Tijdens de verkenning die in het afgelopen half jaar plaatsvond is helder gebleken dat alle direct betrokken partijen (gemeente, WTT en de VO-scholen) een sterk commitment voelen om gezamenlijk op te trekken in het borgen van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. We hechten veel waarde aan deze bestuurlijke samenwerking in de onderwijsketen naar bedrijfsleven (zowel lokaal als regionaal) omdat het vraagstuk rondom aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt binnen de technieksector een structureel vraagstuk is.

De basisgedachte in deze eerste verkennende fase was dat het gezamenlijk delen van een moderne (kostbare) techniefaciliteit de scholen zou kunnen ontlasten en bedrijven de mogelijkheid zou bieden zich beter bij scholen (en leerlingen) te profileren. Deze denkrichting wordt door de betrokken partijen gedeeld, ook in de regio wordt deze ontwikkeling met belangstelling gevolgd. Voordat deze richting nader uitgewerkt kan worden is meer inzicht nodig in de exacte behoefte van scholen en bedrijven, zowel lokaal als in de regio.

De eerste fase van het initiatief om te komen tot een technische faciliteit is afgerond, maar vraagt nadrukkelijk een vervolg. Zo is de lokale betrokkenheid van de partners helder. Gesprekken in de regio leren dat ook onze regionale partners betrokken willen zijn bij de ontwikkelingen in Woerden. Uitspraken over werkelijke participatie konden nog niet worden gedaan; daarvoor vraagt het initiatief om tot een technische faciliteit in de onderwijsketen te komen een nadere uitwerking. Vraagstukken die hierbij voorliggen zijn onder meer *hoe* de vraag en de behoefte van zowel het onderwijs als het bedrijfsleven optimaal op elkaar aansluiten. Wat is hiervoor nodig, welke investering vraagt dit van de verschillende partijen en welk aanbod kan hierop worden gecreëerd? We zien een kans door het bedrijfsleven nadrukkelijk te laten participeren, zij hebben de kennis en ervaring in huis en zij kunnen een bijdrage leveren aan het opleiden van toekomstige werknemers. WTT is in dit traject een spil en van belangrijke waarde bij het versterken van de onderwijsketen. Door hun activiteiten wordt de interesse van leerlingen gewekt om te kiezen voor techniek en zij kennen de behoeften van het bedrijfsleven. Daarnaast vinden we het van belang dat het mbo meer wordt aangesloten op het initiatief, omdat dit immers de schakel in de keten is tussen vmbo en arbeidsmarkt.

In een vervolgoopdracht zullen deze vragen beantwoord moeten worden. De extern adviseur wordt gevraagd nader te onderzoeken welke varianten van een technische faciliteit mogelijk zijn en in zijn voorstel

verschillende mogelijke scenario's voor te leggen.

Financiën:

nvt

Vervolg:

Na afronding van deze fase in het initiatief te komen tot een technische faciliteit in Woerden zullen wij u informeren over het verdere verloop van dit proces, naar verwachting in het najaar van 2017.

Bijlagen:

Verslag initiatief technische faciliteit Woerden - 1° halfjaar 2017

De secretaris

drs. M.H.J. van Kruijsbergen MBA

De burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Verslag Initiatief technische faciliteit Woerden - 1^e halfjaar 2017

Door : Frank Buskermolen

Datum: 12 juni 2017

Dit verslag is een weergave van de voortgang en tussenresultaten van het initiatief Techniefaciliteit Woerden dat met ondersteuning van de gemeente (wethouder onderwijs) tot stand is gekomen in de periode december 2016 - juni 2017, de eerste fase van dit initiatief.

De gemeente Woerden, de Woerdense scholen en het lokaal bedrijfsleven zijn regelmatig in gesprek met elkaar met het oog op goed onderwijs en een gezond ondernemersklimaat. In december 2016 is het gesprek geïntensiveerd m.b.t. het technisch bedrijfsleven (met het WTT) en het Minkema en Kalsbeek College. De aanleidingen hiervoor waren onder meer blijvende vraag naar goed technisch geschoold personeel bij de bedrijven, de wijziging van het assortiment van het Minkema College en de vernieuwing van het vmbo onderwijs, waarin techniekrichtingen en (keuze)onderdelen veranderen.

De gemeente heeft in dit kader eind 2016 het initiatief genomen tot nader onderzoek en in overleg met de betrokken partijen heeft dit geleid tot de volgende vraagstelling:

- *Wat zijn de mogelijkheden en de kansen voor de middellange (5 tot 15 jaar) en de lange termijn;*
- *Hoe kunnen we in Woerden het techniekonderwijs borgen op de verschillende niveaus van het VMBO en het MBO, waarbij de aansluiting met de arbeidsmarkt wordt behouden? En welke bestuurlijke en bedrijfsmatige wijze zou het borgen moeten worden gegeven;*
- *Welke invloeden vanuit lokale ontwikkelingen en regionale ontwikkelingen (en landelijke?) spelen hierbij op welke manier mee (zoals de ontwikkelingen op gebied van keuzeprofielen in het onderwijs, krimp in leerlingaantallen, behoefte van technieksector, etc.).*

Vanuit deze vragen heeft de gemeente met de scholen en het WTT overleg gevoerd over zowel de ontwikkelingen van het Woerdense en regionale onderwijsaanbod en de leerlingaantallen, als over de vraag naar geschoold personeel bij de bedrijven. In genoemde periode zijn er vier plenaire bijeenkomsten georganiseerd (januari – juni 2017) om de problematiek met de vo-scholen en het WTT-bestuur te bespreken. Ter voorbereiding op de bijeenkomsten en de agenda's gemeente en adviseur voor dit initiatief tussentijds gesprekken gevoerd met zowel de scholen als het WTT bestuur. Voor de eerste bijeenkomst in januari is op verzoek van de gemeente en het WTT een startnotitie opgesteld. Aan de hand van de vragen doen we hieronder verslag.

1. Het borgen van techniekonderwijs in Woerden en de aansluiting met de arbeidsmarkt en de bestuurlijke en bedrijfsmatige aspecten

Gezien de urgentie en het structurele karakter van het techniekvraagstuk is de vraag gesteld via welke factoren het techniekonderwijs structureel geborgd kan worden. Daarbij is het blijvend interesseren van (aanstaande) leerlingen en ouders voor (voorbereidend) technisch van groot belang, het realiseren van goede opleidingskeuzes en toeleiding naar vervolgoopleidingen in het mbo en hoger onderwijs. In het verlengde daarvan het borgen van aantrekkelijke werkgelegenheid in de technieksector in Woerden en de regio. De borging vraagt aandacht van de hele onderwijsketen, van basisonderwijs tot en met voortgezet onderwijs en het kwalificerend beroepsonderwijs. In het basisonderwijs met het voortzetten en uitbreiden van de techniek-promotie-activiteiten en het betrekken van de leerkrachten. In het voortgezet onderwijs is naast de havo met name het vmbo-

onderwijs toeleverend aan het (technisch) mbo. Het in stand houden en actualiseren van de techniekprofielen in het (vernieuwd) vmbo en het inzetten van nieuwe techniek-keuzevakken in andere profielen (zorg & welzijn, economie) dragen bij aan een grote instroom van het technisch mbo. Gezien de groei van het vmbo-T (theoretische leerweg) en de toenemende aandacht voor exacte en technische vakken, is deze richting van het vmbo ook voor technische vervolgopleidingen interessant.

Het bestuurlijk samenwerken in de Woerdense en regionale onderwijsketen is extra belangrijk omdat het *techniekvraagstuk een structureel vraagstuk* is. Daarbij spelen bij alle ketenpartners hun eigen ontwikkelingen met betrekking tot exacte en technische vakken, die onderling van elkaar afhankelijk zijn, met name de ontwikkelingen tussen vmbo en mbo. In dat kader zijn dit voorjaar ook oriënterende gesprekken gevoerd met de techniek-afdelingen van ROC Midden Nederland en met ID College in relatie tot het Woerdense vraagstuk rond techniekonderwijs. Zij hebben zich bereid verklaard betrokken te willen zijn bij mogelijke oplossingen van dit regionale vraagstuk.

De *samenwerking* met het bedrijfsleven is in de promotie van techniek voor alle onderwijssectoren aantrekkelijk, zoals dat ook bijvoorbeeld tijdens in de Woerdense Techniek-driedaagse al jaren gebeurt.

De *bedrijfsmatige aspecten* (inrichting, beheer en kosten) zijn zeker zo belangrijk, omdat techniekonderwijs relatief hoge materiele lasten met zich meebrengt, die waar mogelijk gedeeld zouden kunnen worden. Dit bedrijfsmatige thema is in de gesprekken tussen de gemeente en de scholen en het WTT uitgebreid aan de orde geweest gedurende de afgelopen maanden, zoals hieronder wordt beschreven.

2. Mogelijkheden en kansen voor de (middel)lange termijn

Het verzorgen van technisch onderwijs in deze tijd vraagt van scholen een aanzienlijke investering in huisvesting en materiele middelen, wat zwaar druk top de onderwijsbegroting bij relatief kleine leerlingaantallen. Bij de bedrijven is er veel bereidheid mee te denken met de scholen als het gaat om zowel het promoten van het techniekonderwijs, het verzorgen van vroege voorlichting over de aantrekkelijkheid van techniek en technologie en het motiveren van leerlingen in hun keuzes van hun studierichting, (keuze)onderdelen en vervolgopleiding na het voortgezet onderwijs.

Omdat het zichtbaar maken van techniek op een moderne manier een grote rol speelt is er de afgelopen maanden in eerste instantie voor gekozen om concreet de facilitering van techniekonderwijs en techniekpromotie (huisvesting en materiele voorzieningen met begeleiding/ beheer) als gezamenlijk onderwerp te nemen. Dit is in een startnotitie voor de gesprekspartners uitgewerkt, waar een schets is gemaakt van een mogelijke faciliteit met een overzicht van punten die daarvoor nader beantwoord en uitgewerkt zouden moeten worden. Centraal daarin staat het inventariseren van de behoefte van de mogelijke partners aan specifieke faciliteiten. Onder faciliteiten verstaan we dan zowel huisvesting, ruimten voor techniekactiviteiten, als (actuele) apparatuur, gereedschappen en media, als ook docenten, trainers en begeleiders.

De basisgedachte is dat het samen delen van een moderne techniefaciliteit de scholen voor een aantal jaren zou ontlasten in investeringen. Daarbij kunnen er nieuwe activiteiten t.b.v. techniekonderwijs, bedrijfsscholing en – promotie met bedrijven georganiseerd worden. Niet alleen kunnen de schaarse middelen optimaal worden ingezet, gezamenlijk gebruik brengt ook de mensen van bedrijven en (aanstaande) leerlingen en ouders in contact met bedrijven en toekomstige

werkgelegenheid in Woerden en naaste omgeving. Het idee is in de gesprekken uitgebreid verkend, om te bepalen in een gedeelde techniekfaciliteit een aantrekkelijke optie is voor zowel de scholen als de bedrijven.

In de loop van de gesprekken werd duidelijk dat de faciliteit op zich waardevol kan zijn, maar in dit stadium minder centraal zou moeten staan zonder beter inzicht in de diverse gebruikersbehoeften van scholen en bedrijven. Daarnaast zijn punten naar voren gekomen om nader te verkennen: meer inzicht in de regionale context, overzicht van de mbo-(techniek)studenten in de regio Woerden en de behoefte aan landelijke voorbeeldprojecten. Over deze punten zijn vervolgspraken gemaakt.

3. De invloed van lokale en regionale ontwikkelingen en regionale ontwikkelingen

In de gesprekken is met oog op de middellange termijn duidelijk geworden dat ook bij de Woerdense vmbo-scholen het aantal leerlingen dat kiest voor een technisch profiel (jaar 3 en 4) relatief klein is. Reden voor het Minkema College om haar technische richtingen af te bouwen, gegeven ook de groei in het havo/vwo. Bij het Kalsbeek College zijn de aantallen leerlingen die kiezen voor techniek relatief niet groot maar wel vrij stabiel. Anders dan het Minkema blijft het Kalsbeek de techniekprofielen aanbieden in het vmbo (basis/kader) en besteed ze buiten het profiel extra aantal aan techniek in het tweede leerjaar. Beide scholen hebben een uitgebreide leerlingenprognose laten uitvoeren tot 2032. In de regio heeft het Wellant College een vmbo opleiding met een technisch profiel in het groene domein (agrarisch) en doet ook in leerjaar 1 en 2 veel aan voorbereiding van alle leerlingen op een eventuele keuze voor de techniekrichting. De school kent een sterke groei van het aantal leerlingen en breidt haar faciliteiten daarvoor ingrijpend uit medio 2017.

In het vmbo basis/kader loopt landelijk het aantal leerlingen in technische basis/kader richtingen terug. Het aantal leerlingen in het vmbo-theoretische leerweg ('mavo') met exacte vakken in het pakket neemt de laatste jaren wel toe. Ook het technisch mbo, waaraan dit vmbo toelevert, daalt in aantallen leerlingen tot 2015 en laat recent weinig groei zien (verschilt per richting), ondanks de vraag van bedrijven in een aantal technische richtingen. De baanvooruitzichten verschillen wel per technische richting. De conjunctuurgevoeligheid is per mbo-techniekrichting ook verschillend, zo is de afgelopen jaren gebleken.

Ten aanzien van het regionaal vervolgonderwijs in het technisch domein zijn de mbo-opleiders ROC Midden Nederland (hoofd- en techniekvestiging Nieuwegein) en ID College (techniekvestiging Gouda, Zoetermeer voor ICT) relevant. Beide hebben een breed palet vervolgoopleidingen in de techniek, maar niet in een Woerdense vestiging. Het ID College heeft een vestiging in Woerden met een aanbod in welzijn, gezondheidszorg, economie en twee opleidingen in techniek & ict (monteur/technicus elektrotechnische systemen, niveau 2,3,4). MBO Utrecht kent één techniekopleiding (bouw & infra, niveau 4).

Landelijk zijn er uitgebreide initiatieven om het techniekonderwijs en de toeleiding naar techniekbanen te stimuleren, onder meer via het Techniekpact waarin initiatiefnemers (scholen, overheid, bedrijfsleven) samenkomen en via b.v. *Techniek talent.nu*, wat met name de beroepen in de techniek promoot. Het *Platform Bèta Techniek* tot slot werkt al jaren aan de ambitie om 40% van de jongeren een techniekopleiding te laten volgen in het belang van de Nederlandse kenniseconomie en monitort

de ontwikkelingen in alle opleidingssectoren. Het Platform ondersteunt met kennis en expertise en richt zich daarbij op de netwerken van instellingen in de onderwijsketen.